

BESLUT

2017-07-04

Dnr: 17/00580 och
581

SAKEN

Midnattssol: del 1–8, SVT1, 2016-10-23, 10-30, 11-06, 11-13, 11-20, 11-27, 12-04 och 12-11 samt *Nordegren & Epstein*, P1, 2016-11-24, inslag om kväner; fråga om opartiskhet och saklighet samt mediets genomslagskraft

BESLUT

Inslagen frias. Granskningsnämnden anser att de inte strider mot kraven på opartiskhet och saklighet eller bestämmelsen om mediets särskilda genomslagskraft.

ANMÄLAN

Programserien *Midnattssol* och det aktuella inslaget i *Nordegren & Epstein* har anmälts av Arbetsgruppen för kväner i Malmfältet (anmälaren) som sammanfattningsvis är kritisk till hur kväner i Sverige och kväners språk beskrivs i Sveriges Radio (SR) och gestaltats i Sveriges Television (SVT). Anmälaren anför bland annat följande.

Midnattssol

SVT ska ha samråd med berörda minoritetsgrupper när minoritetsproduktioner görs, och detta har inte ägt rum i produktionen av serien *Midnattssol*. Mot bakgrund av att kunskapen om de meänkielitalande kvänerna i Sverige är mycket låg var det felaktigt av SVT att i en av de första längre serierna SVT gör med medveten spegling av minoriteter, där kväner också finns med som karaktärer, välja att helt utan förhandsdebatt i samhället i stort och helt utan samtal och dialog med de meänkielitalande i Kiruna kommun, skildra kvänerna i public service. I Kiruna-området bor det dessutom många som identifierar sig som kväner. Det inträffade blir ännu värre om man tar i beaktande att enskilda karaktärer i filmen som spelar kväner gestaltas som kriminella. En karaktär i serien sa att kväner och samer alltid haft en konflikt med varandra, som om det var en absolut sanning. Det stämmer inte alls med verkligheten. SVT har brustit i

produktionen av denna serie och har inte visat tillräcklig respekt för det nationella minoritetsspråket.

Nordegren & Epstein

I inslaget medverkade en professor i historia som fick frågan av en av programledarna om det finns några särdrag i språket som skiljer sig åt mellan tornedalingar och kväner. Historikern svarade nej, vilket är felaktigt. Kvänerns språk i Sverige är en varietet av det erkända nationella minoritetsspråket meänkieli då samtliga varieteter av samtliga fem nationella minoritetsspråk i Sverige är erkända. Reportrarna borde ha kontaktat språkvetare för att ta reda på och korrekt i inslaget presenterat de språkvetenskapliga skillnaderna mellan de svenska kvänerns varietet av det nationella minoritetsspråket meänkieli i Sverige jämfört med tornedalingarnas varietet av meänkieli i Sverige och vilka språkvetenskapliga skillnader som finns mellan kvänerns språk i Norge, som i Norge benämns kvänska för minoritetsgruppen kväner, och de svenska kvänerns varietet av meänkieli i Sverige.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT och SR ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen och radion (13 § respektive 14 § i sändningstillståndet). Kraven på opartiskhet och saklighet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Med hänsyn till den vidsträckta yttrandefriheten kan kraven ställas lägre i fråga om intervjuade, debattdeltagare och andra så kallade tillfälliga medverkande.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

SVT och SR ska ta hänsyn till televisionens och radions särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen (16 § respektive 17 § i sändningstillståndet). Bestämmelsen tillämpas bland annat när det gäller program eller inslag som kan uppfattas som diskriminerande. Den innebär enligt granskningsnämndens praxis att programföretaget inte får sända program eller inslag som är uppenbart kränkande mot något av könen, mot människor med viss hudfärg, nationalitet, religion eller sexuell läggning eller mot människor med olika former av funktionsnedsättningar eller sjukdomar.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Midnattssol

Enligt gällande praxis kan det av en dramaproduktion som regel inte krävas vare sig strikt opartiskhet eller strikt saklighet. Vad anmälaren har anfört innebär enligt granskningsnämndens mening inte att *Midnattssol* strider mot de aktuella bestämmelserna i SVT:s sändningstillstånd.

Nordegren & Epstein

Granskningsnämnden konstaterar att historikern var en tillfällig medverkande som var inbjuden i egenskap av expert. Hans uttalanden innebär inte att inslaget strider mot kraven på opartiskhet och saklighet. Vad anmälaren har tagit upp i övrigt innebär inte heller att inslaget strider mot dessa krav.

Detta beslut har fattats av granskningsnämndens vice ordförande Kristina Ståhl efter föredragning av Johannes Wik.

På granskningsnämndens vägnar

Kristina Ståhl

Johannes Wik